

Agencja Badań Medycznych

<https://abm.gov.pl/pl/aktualnosci/3217,Nowe-perspektywy-leczenia-chorob-nowotworowych-wyniki-konkursu-Agencji-Badan-Medycznych.html>

10.07.2025, 09:38

Nowe perspektywy leczenia chorób nowotworowych – wyniki konkursu Agencji Badań Medycznych na niekomercyjne badania kliniczne w onkologii

Pomimo postępu jaki dokonał się w obszarze onkologii w ostatnich latach, zachorowalność na choroby nowotworowe rośnie z roku na rok, stanowiąc jedną z głównych przyczyn zgonów na świecie.

Zgodnie z raportem Narodowego Instytutu Onkologii ogólna umieralność spowodowana chorobami nowotworowymi w Polsce jest o 15% wyższa od średniej Unii Europejskiej i zmniejsza się wolniej niż średnia unijna. Powyższe analizy wskazują na potencjalne problemy w diagnozowaniu i w dostępie do skutecznego leczenia.

W obliczu alarmujących danych epidemiologicznych oraz wyzwań ekonomicznych dotyczących diagnostyki i leczenia chorób nowotworowych w Polsce, Agencja Badań Medycznych uruchomiła konkurs na niekomercyjne badania kliniczne i eksperymenty badawcze w obszarze onkologii, mający na celu poprawę sytuacji pacjentów onkologicznych, a w konsekwencji opracowanie nowoczesnych i skutecznych schematów diagnostycznych i terapeutycznych.

W ramach konkursu Agencja Badań Medycznych przyznała dofinansowanie 18 innowacyjnym projektom, na łączną kwotę blisko 550 mln zł. Podczas konferencji prasowej poświęconej wynikom konkursu, beneficjenci zaprezentowali założenia wybranych projektów.

- Naszą ideą jest wspieranie najlepszych i najbardziej innowacyjnych projektów, które zapewnią pacjentom dostęp do terapii, często w inny sposób nieosiągalnych. Wspieramy badania, które mają szansę na opublikowanie wyników we wiodących, opiniotwórczych czasopismach międzynarodowych i które wpłyną na to, że polska medycyna będzie widoczna na świecie. Polscy naukowcy pokazują, że ich pomysły są konkurencyjne na skalę światową. W ramach konkursu na niekomercyjne badania w onkologii obserwujemy dużą reprezentację projektów z zakresu diagnostyki obrazowej skupionych na wczesnym wykrywaniu nowotworów, na monitorowaniu terapii za pomocą AI i medycyny nuklearnej – podkreślał prof. Wojciech Fendler – Prezes Agencji Badań Medycznych podsumowując wyniki konkursu podczas konferencji.

- W Europie Zachodniej ok. 40% badań klinicznych to badania niekomercyjne. Jeszcze kilka lat temu, przed 2019 r. niekomercyjne badania w Polsce stanowiły poniżej 2%. W tej chwili zbliżamy się do ok. 10%. Przed nami jeszcze długa droga, ale ta zmiana pokazuje, jak duży mamy potencjał intelektualny polskich badaczy. To nie tylko publikacje. To przede wszystkim nowe rozwiązania, które mogą zostać wdrożone do opieki zdrowotnej – podsumowuje prof. Piotr Rutkowski, Klinika Nowotworów Tkanek Miękkich, Kości i Czerniaków Narodowego Instytutu Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie, Przewodniczący Rady Agencji Badań Medycznych.

Nowe możliwości leczenia jednego z najbardziej agresywnych nowotworów piersi

Co roku w Polsce diagnozowanych jest 20 tys. nowych przypadków raka piersi. To choroba niejednorodna, w której wyróżniamy różne podtypy. Jednym z nich jest potrójnie ujemny rak piersi, który dotyczy ok. 10-15% wszystkich pacjentek.

Potrójnie ujemny rak piersi to agresywny nowotwór, z wysokimi zdolnościami do rozmnażania się komórek nowotworowymi, co w połączeniu z ograniczonymi możliwościami leczenia prowadzi do najgorszego rokowania wśród podtypów raka piersi.

- Potrójnie ujemny rak piersi to szczególny rodzaj nowotworu, bo charakteryzuje się wyraźnie większą agresywnością. Ograniczenie możliwości terapeutycznych z powodu braku ukierunkowanego leczenia hormonalnego czy antyHER2, które są dostępne w przypadku raków piersi posiadających te receptory niestety skutkuje najgorszym rokowaniem spośród wszystkich podtypów raka piersi, a ryzyko nawrotu tej choroby jest trzy krotnie wyższe w stosunku do innych raków piersi – podsumowywał prof. Zbigniew Adamczewski, Zakład Medycyny Nuklearnej, Uniwersytet Medyczny w Łodzi.

Konsorcjum, w którym liderem jest Narodowe Centrum Badań Jądrowych wraz z Uniwersytetem Medycznym w Łodzi w ramach dofinansowania Agencji Badań Medycznych przeprowadzi badanie korelacji pomiędzy wyjściowym poziomem gromadzenia radiofarmaceutyku 99mTc-PSMA-T4 w guzie piersi a skutecznością chemioterapii przedoperacyjnej w potrójnie ujemnym raku piersi. Zastosowanie 99mTc-PSMA-T4 w diagnostyce pacjentów z potrójnie ujemnym rakiem piersi może stanowić wartość prognostyczną i rokowniczą dla schematu leczenia i może pomóc w podejmowaniu trafnych decyzji klinicznych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb pacjentek.

Szansa na postęp w leczeniu rzadkich nowotworów dziecięcych

Mięsaki tkanek miękkich u dzieci, w tym mięsaki prążkowanokomórkowe, to rzadkie i bardzo złożone nowotwory, których rozpoznanie i leczenie stanowi ogromne wyzwanie. Mimo wysiłku europejskich grup terapeutycznych i znaczącego postępu w terapii innych pediatrycznych chorób onkologicznych, w ciągu ostatnich 20 lat nie udało się poprawić wyników leczenia mięsaków, w grupie wysokiego ryzyka i chorobie rozsianej. Brakuje ujednoliconych metod diagnostycznych pozwalających szybko, i precyzyjnie zidentyfikować ryzyko i dobrać skuteczną terapię. Projekt LiBRha (z ang. Liquid biopsy for Rhabdomyosarcoma), który znalazł się na pierwszym miejscu listy rankingowej Agencji Badań Medycznych, to ogromny krok naprzód dla onkologii dziecięcej. To pierwsze tego typu badanie w Europie i na Świecie skierowane do populacji pediatrycznej.

Przez najbliższe lata konsorcjum lekarzy i ekspertów, będzie przeprowadzać nowoczesne badania molekularne komórek nowotworowych i monitorować chorobę za pomocą płynnej biopsji – innowacyjnej metody, która pozwala wykrywać obecność komórek nowotworowych lub fragmentów DNA w krwi pacjenta, w trakcie leczenia bez konieczności wykonywania tradycyjnych, inwazyjnych biopsji.

Jak podkreśla prof. dr hab. n. med. Bernarda Kazanowska, Zastępca Kierownika Kliniki Pediatrii, Hematologii, Onkologii i Transplantacji Szpiku Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu: - LiBRha pozwala nam po raz pierwszy na tak szerokie wykorzystanie nowoczesnej diagnostyki molekularnej (sekwencjonowanie całego genomu, profilowanie metylacji DNA) i biopsji płynnej w leczeniu wszystkich dzieci w Polsce z mięsakami tkanek miękkich. Dzięki temu możemy nie tylko precyzyjniej diagnozować, ale też szybciej i skuteczniej reagować na zmiany w przebiegu choroby. To milowy krok w stronę bardziej spersonalizowanego, skutecznego i bezpiecznego leczenia najmłodszych pacjentów onkologicznych.

W ramach projektu powstanie także ogólnopolski Biobank dla pediatrycznych nowotworów tkanek miękkich, jako zasób materiałowy do przyszłych badań i innowacji, a także centralny ośrodek referencyjny diagnostyki patologicznej tych nowotworów z oceną predyspozycji do nowotworzenia. Wierzimy, że wyznaczy to nowe kierunki dla europejskich i globalnych strategii leczenia nowotworów wieku dziecięcego.

Spersonalizowane leczenie raka tarczycy

Rak rdzeniasty tarczycy to rzadki nowotwór, który stanowi zaledwie 5% wszystkich przypadków raka tarczycy, ale odpowiada aż za 13,4% zgonów związanych z tą chorobą. W zaawansowanym stadium leczenie chirurgiczne często nie jest możliwe. Dostępne terapie –zazwyczaj jedynie tymczasowo stabilizują chorobę, nie wpływając znacząco na długość przeżycia. Nowsze, skuteczniejsze leki, działają tylko u pacjentów z określonymi mutacjami w genie RET, co oznacza, że większość chorych z

zawansowanym rakiem rdzeniastym tarczycy nadal pozostaje bez skutecznej terapii.

- Rdzeniasty rak tarczycy to w pewnym sensie nowotwór sierocy. W przeciągu ostatnich 20-30 lat nie udawało się rozpoznawać pacjentów we wcześniejszej fazie choroby, a skuteczność leczenia tej choroby nie uległa poprawie. Zastosowanie proponowanego przez nas radiofarmaceutyka w diagnostyce i terapii, ma na celu zwiększenie skuteczności leczenia zaawansowanego rdzeniastego raka tarczycy – podkreślała prof. Alicja Hubalewska-Dydejczyk, Katedra i Klinika Endokrynologii, Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum.

W ramach badania, w którym liderem jest Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medicum zostanie podjęta próba opracowania i wdrożenia nowatorskiej formy leczenia opartej na terapii celowanej molekularnie. Kluczowy dla jej opracowania jest fakt, że ponad 90% komórek raka rdzeniastego tarczycy wykazuje nadekspresję receptora dla gastryny (CCK2R). Otwiera to drogę do zastosowania radiofarmaceutyków, które wiążąc się w sposób celowany do receptora na powierzchni komórek nowotworowych, dzięki dostarczonemu promieniowaniu jonizującemu, selektywnie je niszczą.

Projekt realizowany będzie w konsorcjum z Narodowym Centrum Badań Jądrowych, Narodowym Instytutem Onkologii im. Marii Skłodowskiej-Curie – Państwowy Instytut Badawczy, Oddział w Gliwicach oraz Świętokrzyskim Centrum Onkologii w Kielcach.

Oczekiwanym wynikiem badania będzie opracowanie i pierwsze zastosowanie kliniczne terapii celowanej molekularnie dedykowanej pacjentom z zaawansowanym, nieoperacyjnym rakiem rdzeniastym tarczycy.

Porównanie chirurgii robotycznej i nowoczesnej radioterapii u chorych na raka nerki

Rak nerki to coraz większe wyzwanie w onkologii, a liczba zachorowań na ten nowotwór systematycznie rośnie. Standardem leczenia we wczesnym stadium choroby jest częściowe usunięcie nerki - zabieg chirurgiczny, który pozwala zachować funkcję narządu. Obecnie coraz częściej stosuje się technikę wspomaganą robotycznie, która zwiększa precyzję operacji i zmniejsza ryzyko powikłań.

Alternatywą dla leczenia operacyjnego może być nowoczesna, nieinwazyjna radioterapia stereotaktyczna, która precyzyjnie niszczy guz za pomocą wysokich dawek promieniowania, oszczędzając przy tym zdrowe tkanki. Choć metoda ta została już uznana za bezpieczną i skuteczną u pacjentów niekwalifikujących się do operacji, nie wiadomo jeszcze, czy może być równie dobrym rozwiązaniem u chorych operacyjnych.

Celem badania RAPSTAR realizowanego przez Gdański Uniwersytet Medyczny jest porównanie skuteczności operacji robotycznej i radioterapii u pacjentów z wczesnym rakiem nerki, którzy kwalifikują się do leczenia chirurgicznego. Główne pytanie brzmi: która z metod lepiej chroni funkcję nerek, zapewniając jednocześnie skuteczne leczenie nowotworu i dobrą jakość życia.

- Częstość występowania nowotworu nerki rośnie dynamicznie zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn. Dane pokazują, że trend ten będzie się utrzymywał i wkrótce będziemy obserwować ośmiokrotny wzrost, w porównaniu do lat 80., jeśli chodzi o częstość występowania tego nowotworu. Dzięki ABM możliwa jest realizacja projektu, który ma na celu porównanie chirurgii robotowej z radioterapią stereotaktyczną (zaawansowana technika radioterapii, która polega na precyzyjnym dostarczaniu wysokich dawek promieniowania do guza lub zmiany patologicznej, minimalizując jednocześnie narażenie otaczających zdrowych tkanek) u chorych z operacyjnym nowotworem. Dotychczas prowadzono badanie wykorzystania radioterapii stereotaktycznej wyłącznie u chorych nieoperacyjnych, a wyniki te możemy określić jako znakomite. To, co jest najważniejsze - obecnie nigdzie na świecie nie toczy się badanie, które porównywałoby te dwie metody ze sobą u chorych z operacyjnym nowotworem - podsumowywał dr Bartłomiej Tomasik, Katedra i Klinika Onkologii i Radioterapii, Gdański Uniwersytet Medyczny.

RAPSTAR ma na celu dostarczenie najwyższej jakości dowodów, które pomogą lekarzom i pacjentom podejmować świadome decyzje terapeutyczne oraz dobrać leczenie najlepiej dopasowane do potrzeb chorego.

Pacjenci kluczowym partnerem w realizacji badań

Podczas wydarzenia podkreślano także istotną rolę organizacji pacjenckich w procesie planowania i realizacji badań klinicznych.

- W badaniach klinicznych ważni są badacze, których projekty wspieramy, ale to udział pacjentów jest kluczowy dla powodzenia tych projektów, dla rekrutacji oraz upowszechniania wiedzy o nich. W ramach 6 wybranych w ramach konkursu projektów rolę konsorcjanta pełnią organizacje pacjenckie. To zaangażowanie jest dla nas szczególnie istotne - podkreślał prof. Wojciech Fendler - Prezes Agencji Badań Medycznych podczas konferencji.

- Organizacje pacjenckie mogą pełnić bardzo różne role w badaniach naukowych - nie tylko tę klasyczną, kluczową rolę reprezentowania pacjenta, ale także mogą wykorzystywać swoje kompetencje organizacyjne, techniczne, czy analityczne. Dzięki temu, że organizacje

pacjenckie współpracują od samego początku z organizacjami naukowymi i badawczymi, perspektywa pacjenta jest od początku brana pod uwagę na każdym etapie badania. To dla nas bardzo ważne
– komentowała Anna Król, Dyrektor Departamentu Data Science, Fundacja Na Ratunek Dzieciom z Chorobą Nowotworową.

